

LITTERATURPRISET TILL
ASTRID LINDGRENS MINNE

©Illustration: Björn Berg, Ingrid Veng Nyman, Ilon Wikland

Läsnyckel till *Till Vildingarnas Land*

Bilderbok av Maurice Sendak

Vinnare av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne 2003

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA) är världens största barn- och ungdomslitteraturpris.

Prissumman är fem miljoner svenska kronor och delas ut årligen till en eller flera mottagare. Författare, illustratörer, berättare och läsfrämjande arbete kan belönas. Syftet med priset är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen. Priset ska också stärka barns rättigheter på global nivå. En expertjury utser pristagarna som nomineras av institutioner och organisationer från hela världen.

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne administreras av Statens kulturråd.

Om författaren

Maurice Sendak föddes som yngsta barnet i polsk-judisk invandrarfamilj 1928 och växte upp i Brooklyn. Han har beskrivit hur familjen om söndagarna brukade invaderas av släktingar, som inte bara skamlöst åt familjen ur huset utan också envisades med att omfamna och kyssa barnen under högljutt åberopande av sitt släktskap. Inte så konstigt kanske att han så småningom kom att beskriva barndomen som en ”transportsträcka av förödmjukelser”. Han har också karakteriserat barndomen som ’ett tillstånd’ där barnet ständigt måste kämpa mot att bli uttråkad, mot att känna rädsla, smärta, ängslan och ensamhet och ser det som ”ett mirakel /.../att barn lyckas växa upp”.

Om boken

Till Vildingarnas Land (Where the Wild Things Are, 1963, svensk översättning Boris Persson 1967)

Sendaks utan tvekan mest kända verk är bilderboken *Where the Wild Things Are*. När den utkom 1963, sju år efter hans egentliga debut, väckte den genast debatt: var den verkligen lämplig för små barn? Skulle den inte kunna skrämma dem? Var den inte skadlig? Ingen av de tillfrågade barnpsykologerna tycks ha velat stoppa boken, även om många föräldrar genom tiderna har tagit avstånd från den som alltför skrämmande. Efter några år kom den ut på svenska, *Till vildingarnas land* (övers. Boris Persson, 1967) och har sedan dess upplevt många upplagor och antologiversioner.

Boken handlar om pojken Max som iklädd sin vargdräkt, ”lever bus på alla möjliga sätt” tills mamma får nog och skickar honom till sängs utan kvällsmat. Max står inne på sitt kala rum, mer arg än ledsen, och bestämmer sig för att ge sig av. Läsaren ser hur hans rum förvandlas till en djungel, sängen blir en båt och han seglar iväg till vildingarnas land. Här blir han utsedd till kung och tvingar dem att leva bus innan han skickar dem till sängs utan kvällsmat. Nu längtar han hem, vinkar adjö till vildingarna och intar åter sitt vanliga rum, där kvällsmaten väntar. Den uppmärksamme läsaren ser att Max nu har fått mer ”andrum”: bilderna växer i storlek genom boken och går sedan tillbaka till en ”lagom” storlek jämfört med den lite trånga bilden på första uppslaget.

I boken kan man njuta av Sendaks radikala och raffinerade ”bilderboksberättande” där text och bild är lika viktiga för berättelsens framåtdriv – ibland ges informationen enbart i den sparsmakade texten på tretton meningar, ibland berättar bara bilden och bildstorlekarnas förändring om hur han mår.

Den 16 oktober 2009 var det världspremiär för Spike Jonze länge annonserade filmatisering av Sendaks världsberömda bok. Fem år har produktionen tagit och Sendak har själv välsignat projektet och deltagit som en av producenterna. Handlingen är i stora drag densamma, men att göra en långfilm på 101 minuter av en bilderbok kräver förstås en del tillägg i handlingen. I boken uppfattar vi att Max på sin höjd är runt fyra år och konflikten är kanske mer ett olyckligt missförstånd från en trött mammas sida än en egentlig lydnadskonflikt. I filmen har han gjorts till nio-tio år, han har en överlägsen storasyster och en ensamstående mamma, som har börjat ta hem sin nya manliga vän och konflikten blir här kraftigare och mer explosiv. Men Max frustration, ensamhet och raseri är i grunden jämförbar.

Även vildingarna har i själva verket samma funktion – att vara i grunden farliga men låta sig styras av Max och filmens sju smutsiga och håriga vildingar får spegla varsin egenskap hos Max: den hetlevrade vännen Carol (med Tony Sopranos röst) får representera Max inre, tjuren är liksom Max en outsider, en annan av vildingarna personifierar hans misstänksamheten och negativism osv.

Filmen har i skrivande stund mottagits med stor entusiasm av flera kritiker i USA och - precis som när boken släpptes 1963 - med oro, förskräckelse och fascination – av en rad föräldrar. Men för barn från början av skolåldern och uppåt är den säkert en upplevelse.

Att fundera på för dig som läst *Till vildingarnas land*

1. Börja med att studera omslaget: vad berättar det om bokens innehåll?
2. Studera titelsidan: vem är rädd för vem?
3. Jämför första och sista bild i boken: hur mår Max i de båda bilderna?
4. Vi får aldrig se en skymt av mamman i bild: vad betyder detta tomrum för vår tolkning?
5. Sjöodjuret som dyker upp bakom Max när han seglar iväg omnämns aldrig i texten: hur vill du tolka detta?
6. Efter det stora oväsendet skickar Max vildingarna till sängs utan kvällsmat: vad är det som har hänt med honom här?
7. I sista scenen väntar kvällsmaten på Max, hur vill du tolka detta?
8. Lägg märke till månens förändring under bokens gång: hur länge är Max borta? Vad kan månen tänkas symbolisera förutom tidens gång?

Mer läsning om *Till vildingarnas land*

Ulla Rhedin: Bilderboken - på väg mot en teori, sthlm 1991, 2001

Lanes, S., *The art of Maurice Sendak*. New York 1980

Nicholson, A., *Where the Wild Things Are*. "As untameable as the original", *Movie Reviews*,
Octobre 12, 2009. Web: boxoffice.com/reviews/2009